

ԱՐԵՎԱՆՅԱՆ ԱՐԱՐՏԵԱՆ

Հատը 3 մեծալիք Իզմիրի մէջ		ԿԸ ՀՐԵՏԱՐԵԱՐԹԻ ԶՈՐԵՔԵԱՐԹԻ ԵՒ ԶԻՐԵՔ ՕՐԵՐԸ		Դուրսերը 4 մեծալիք Հատը	
Յ. Վ. ՍԱԼԱՅԱՆ	Համարատու — Տնօրէն	Տ Ա Ր Ե Գ Ի Ն Կ Ա Ն Ի Կ		Ծ Ա Ն Ո Ւ Յ Ա Դ Ի Ն	
		ԻԶՄԻՐ Օսմ. ոսկի	1	3 զրուշ տղը ՄԻԿ ԱՆԳԱՍՏ	Պ. Գ. ՊԱՆՔԱՅԱՆ
		ԴՈՒՐՍԸ Մշակոյն	6	2 զրուշ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՍՏ	
		ՕՏԱՐ ԵՐԿՈՒՐ Ձրանք	25	60 փարա ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՍՏ	

Ի. ԴԵՐԶԱԿԱՆ, Կը տնօրինէ բաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վե-
րսերեալ բոլոր գործերը: Բուսկէ — Պէտէսմէն

Որ եւ է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղակի ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆ
կը վերաբերի, տնօրէնին կը դրուի: Սէվի խան Թիւ 17

ԻԶՄԻՐ, ԶՈՐԵՔԸ 18/50 ՅՈՒՆԻԱՐ 1884

ԿՐՈՆԻԿՈՆ

ԶԱՌԱՆՅԱՆԻ (1)

Պատմութիւնը կ'աւանդէ թէ
Պարսիկ թագաւոր մ'առաւ վարձ
կը խոտանար նոր եւ անոր զրօ-
տանք մը հնարողին:

Եթէ մենք ալ այդ կերպ զրօ-
տանք մը հնարողին վարձ մը խոտ-
անայինք, ոչ թէ սակայն այդ
Բեհմէն-ին նման աշխարհիս բու-
րոր զրօտանքներն փայլեալ
բլլանում, այլ որոտան փայլեալն
կըրած՝ սակայն ինչ զուարճանա-
լու համար, հաւատարմ եւք որ
այնքան լաւ կերպով չպիտի հաս-
նէինք մեր բազմանայ օրքան հա-
տանք հիմայ Իզմիրի ժողովրդի խմբ-
րադրին շնորհիւ, որ առանց վար-
ձու խոտանան իսկ՝ հնարեց այդ
տեսակ զրօտանք մը զվեղ զուար-
ճացունելու համար:

Մեր ընթերցողներն ալ մաս-
նակիք ընենք այդ զրօտանայ
ժողովրդի մը ԶԻՐԵՔԻ հետեւալ զու-
տանցանքն արտատպելով: Մեր
նախորդ յօդուածին խորհու-
նութիւնն հրատարակելէ ետեւ՝
ժողովրդի խմբագիրն այսպէս կը
բացատրուէ:

Աերողրեալը կարգու լէ ետեւ մեր
առաջին հոդոյն եղաւ մեր քաղքի
պատաւար բժիշկի մը դիմել, չոր-
րունելու համար թէ ինչ հիւանդու-
թեանը կրտատարել Սըլայի խմբ-
րադրէր: Ազիւ բժիշկն աւ որ զի-
մեցիք վերողրեալ գրութիւնը վեր-
ջումեց խմբագրող ուղղորդութեան,
եւ հոն վերջին ծայր բեհմէն-էն (ա-
պրուսթեան) անկերպողի նշաններ
գտաւ: Վերեցէք, բոտ մեզ, թէ
այս անտուրիւնը գործող թշուառը
կը յայտարարէ որ՝ կատարելապէս
գիտէ թէ կամ ուրիշ եկեղեցւոյ բարձ-
րագոյն պետ կարգապահի կեանք իր
եկեղեցւոյ պաշտօնեաներն երբ յան-
գզին ուրիշ կրօնից արարողութիւն-
ներուն մասնակցել, եւ ասոր հակա-
ռակ կը պարտաւանջ թէ, կամ ուրիշ
ներկայիչներ չը մասնակցեցան Գերա-
Մէլիտիոսի յուզարկարութեան
հանգիսին: Գաղափարաց կապա-
ցութեան այս բացարձակ թերու-
թիւնը, այս գործադրութիւն խոտա-
ղարկութիւնը, այս մերձաւոր հակա-
սութիւններն, յարեց բժիշկը, խելա-
պատակի մը քայքայման ճամբիս
նշաններն են իմ աչաց առջև: Մենք,
հիւանդատան մէջ այնպիսի երթա-
կայներու վրայ գործողութիւններ
կընենք, որոց հիւանդութիւնը նուազ
յուսահատական է:

Կըրուենք պատաւար բժիշկին
եզրակացութիւնները, բայց, այս

(1) Ուղեղի խանդարման նշաններ:

պարագային, ինչ կըմտածէ մեր Ա-
ռողջագահական վարչութիւնը, եւ
ինչու կըմզէ որ աղատորն ժող-
գայ հիւանդ մը՝ զոր զխոտեթիւնն
իր փոստագաւոր կըրկտէ: Վասնի
կընհատանելու զմեզ, թէ հասարակաց
առողջութեան տարրական օրինաց
հակառակ, Սըլայի խմբագիրը տես-
նուած է որ քարափանց վրայ կը
օրորար այնքան աղատորն՝ որքան
կը պարտին առողջ անձինք: Մարդ
մը որ կըմէ թէ զիտէ, որ այն ինչ
պաշտօնեան պաշտօնագրի կըրկ-
եթէ այն ինչ արարողութեան մաս-
նակցի, ինչ միւս կողման կը պար-
տաւայ այդ պաշտօնիկն այդ արար-
ողութեան բացակայութեան վրայ,
մեզի այնպէս կը թուի որ այդ մարդը
բոլորովին Առողջագահական Խորհր-
դոյ հակողութեան կեկարտի:

Պիտի ցաւէնք սակայն — եւ այս ալ
ստակ ետախորժիւնն մ'է մեր կողմա-
նէ — որ Սըլայի խմբագիրը կը պարտ-
այն վայրն ուր կընդակէ իրեն իւր
զրկու եւ իրերը վիճելու եղանակը,
զանցի բոլորովին մեր անձնականի
նկատող կէտին մէջ, կ'երեւի թէ
տրամադրի է բազմութիւն վարձի
ժողովրդի խմբերն անտուրեանելու առ-
մեզ: Արարեհաճի, օրինակի համար,
յանքն ուսուցի իր ընթերցողը հեաց
ժողովրդայնել թէ մեր ջանքերը
կանայն հաճելի բլլալու մէջ կը կայ-
նան: Ենթոյնի իւր մարդաբարե-
թեան, ըսել կուզենք իր միջամտու-
թեան, իր ընթերցողութեան իրեն
ինչ, որ կարելի է չէր գիտէր, այժմ
գիտէ ինչ որ մենք չպիտի խմբարձ-
կէինք իրեն բերանացի ըսել, այլ ինչ
թէ կըմտածք իրեն հաճելի բլլալ, եւ
Արամիլայի կոմսն անուշալ իր ծա-
ւաղութեան սակ այդքան փութա-
լան միջամտու չունելու Սըլայի լա-
զիւն յանձն առնելով խմբայնելու գե-
ղեցիկներուն թէ մեր միտքն իրենց
հաճելի բլլալու համար կը յայտնի,
աւետարել կըրկայ մեր յորդանաց,
եւ մենք ապաւանջ պիտի բլլայինք
եթէ իր այս մտերիմ ծառայութիւն-
ներն ուրանայինք:

Ժողովրդի խմբագրին այս ցնոր-
քին պատասխանելու առաջ, նախ
բուն խմբայն վրայ խօսք մ'ը-
նենք, որ լաւ պիտի ցուցնէ թէ
Իզմիրի ժողովրդը կը ցնորէ:

Եթէ անտանելի բան մը կայ
այս արտատուաց հովան մէջ,
ինչպէս կ'ըսեն բանաստեղծք,
խօսք չը հասկըցողին հասկըցու-
նելու աշխատին է: Բայց մեր կը
տեսնենք որ շատ փորձեր ընելէ
ետեւ ալ ամեն կարելիութիւն եւ
յոյս սպասած են, կը միմիջբը-
ուենք զգալով որ յանցանք մե-
րէ չէ, այլ անոր՝ որու կ'ուզենք
հասկըցունել, ըստ որում համոզ-
ուած կ'ըլլանք արդէն թէ մեր
առջիւր գտնուող այդ արարածը,
որու հազար անգամ կ'ըրկանք եւ
չենք կարողացած հասկըցունել,
ոչ այլ ինչ է այլ մարդու կեր-

պարունք զգեցած կ'ով մը, ինչ-
պէս լաւ կ'ըսէ արարեալն առաժը:
Խօսէ՛ք աղան էլ գործ, քէ՛ն, առաժը
էլ զէնք: Բացարարեւք թէ ինչ
ըսել կ'ուզենք:

Մեր նախորդ յօդուածին մէջ
ըսած ենք, եւ կ'աղանք ըն-
թերցողին որ լաւ ոչ զեն էր-
կամ պիտի բաւերուն:

Եւ մեր միտքն ԱՇԽԱՐ-
ՀԱՆԱՆ կամ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ներ-
կայի բլլալն խմբայնելու համար
... ենք:

Այսպէս գրած էինք ահա, եւ
այսպէս ալ հաւատարմար
թարգմանելով իր լրագրին մէջ
արտատպելէ ետեւ ժողովրդին բը-
թամիտ խմբագիրը տակաւին չը-
հասկընար չէ՛ր ինչու կամ ինչու
բաւերուն իմաստը, եւ մեր ը-
սածներուն մէջ հակառակութիւններ
գտած բլլալ կ'երազէ, ինչպէս
ինք՝ նոյնպէս նախ իր ...
Բեհմէն աւ որ զիմեզով պատգամ
առաջէր է թէ մեր զրուշներն
հիւանդութիւն կ'երեւի Զարմա-
նայի բան, արդեօք ժողովրդին
խմբագիրն ու իր ...
առաջը նոսրիւնք ունին, արդ-
եօք Պալմատիոյ խմբագիրը զիմե-
զութեան միտքներն զոհնք են ա-
տանք, որ չէ՛ր ինչու բաւեր իրենց
աչքերուն Մեծ-Բեհմէն կամ Պալմատի
եւ ինչպէս բաւեր ալ կ'ընէինք ...
... կ'երեւան:

Մեր համոզմունքի պաշտօնակիցն
արդեօք կը կարծէ թէ յարձա-
նայը տարած կ'ըլլայ, երբ մեր
ըսածին պատասխան մը գտնելէ
յուսահատ ծայրածու եւ պատ-
ի պատ փոխառանքով ընչա-
մական այլ միտքաւանդն անհամ-
կատակներ կը չարահիւսէ: Ինչ
չու, մեծդ Ատուած, ինչու բու-
րորովին լուս կ'անցնի բաւերին
կայսերէն բաւերուն վրայ, որմէ
գատ ոչինչ պահանջած ենք, ինչ
չու չպատասխանէր ասոր եւ միշտ
Մեծ-Բեհմէն ու կ'ընէինք ...
... եւ մէջ կը գլորէ: Զարմատա-
խանէր, վստի զի ինքն ալ հա-
մոզուած է որ ... ամենահար է:
Ինչու չիտոտովանի որ այս կէ-
տին մէջ Կաթողիկ հասարակու-
թիւնը քաղաքաւարութեան եւ ա-
քաղաքակրթութեան գէւ վար-
ուեցաւ, իր կողմէ ԱՇԽԱՐՀԱ-
ԿԱՆ անձեք չըրկելով: (Աշխարհ-
բաւերն տեղ Լեւոնտէն կամ Բ-
հեհեհեհ կամ Բեհեհեհ բաւեր
գործածենք, զի մի՛ գուցէ մեր
բլթամիտ պաշտօնակիցը կրկին
բեհեհեհ, Մեծ-Բեհմէն կամ կ'ընէինք ...
... հասկըցունէ) Կ'աղանք
աւար թող պատասխանէ ժողովրդին
խմբագիրը: Զենք պահանջէր որ

մէկ երկու քահանայ նոյն խակ
Մեծ-Բեհմէն ինքն ալ եկած բը-
րային առանց կրեւու քահանայա-
կան կամ եկեղեցւոյ մէջ կրած
հազուադէպ, առանց ունենալու
ձեռքներին խաչելով ինչ մը կամ
այլ ինչ, ի պատիւ վախճանելոյ
մը՝ որ մեծ պաշտօն մ'ունէր, ի
պատիւ հասարակութեան մը՝ որ
քաղաքին մէջ առաջնակարգ հա-
սարակութիւն մ'է: Եթէ Մեծ-
Բեհմէն ու քահանայք այդ կեր-
պով դային, արդեօք կրկին մաս-
նակցած կ'ըլլային Օրթոտոքս կրօ-
նի ծիսակարար արարողութեանց:
Կամ թէ, եթէ բոլորովին աշխար-
հական անձինք Կաթողիկ հասա-
րակութիւնը (կրօնք չէ) ներ-
կայացնելու համար գային, ա-
տանք ալ արդեօք մասնակցած
կ'ըլլային յուսահատ արարողու-
թեանց: Արդեօք կ'ընէին կ'ընէին
... Կաթողիկներ-
բուն եւ Իզմիրի ժողովրդի խմբա-
գրին համար: Այդպէս բլլալ կը
թուի, գոնէ ժողովրդին համար,
եւ իր նման հաճելի մ'ալ ուրիշ
բան չը պատուիր, քանի որ ան-
ընդհատ առանց ուրիշ պատաս-
խան մը տարու միշտ բեհեհեհ
եւ կ'ընէինք արարողութեանց
Ժողովրդին խմբագիրն հասկը-
ցաւ արդեօք, գոնէ հիմա, թէ
ինչ ըսել ուզած էինք, կամ
ինչ ըսել կ'ուզենք: Սակայն
գիտար է մեզ հաւատարմ որ հաս-
կըցած բլլայ, եւ շատ հաւանա-
կան է որ կրկին զառանցէ միշտ
կ'ընէինք ... բաւերուն
ծայրը չը գլորով վստի իր բլթա-
մական ինչ որ առաժ պատաս-
խաններէն յայտնի է, եւ կը պա-
տիւն ճիշտ այն վիճակին մէջ զոր
լաւ կ'ըմէինք մեր քիչ մը վերը
մէջ բերած արարական առաժը:
Եւ այս վիճակին մէջ, ճիշտ այն
արարածին նման, որու սեւին
կը վերաբերի, կը պահանջայ իր խե-
ղապատակը բոլորովին անօթին
վրայ կրած կոնաճե իրերով, —
ինչու չը պահանջայ, միմէ բարին
Ատուած ժամանակին լուսեղէն
տարբով չը գլորէ այդ իրերն իր
լիազոր գետնան Մովսէսի գլխուն
վրայ ի նշան զօրութեան եւ ա-
ռաջնորդութեան ... Իզմիրի
Ժողովրդին խմբագիրը սակայն,
փոխանակ Փառաբանաց Միտաս
թագաւորին ամօթին մասնակցե-
լով իր կրած իրերը գաղտնի
ըղահելու խոհմով ինչ ունենա-
լու, իր պարծանաց աւելի փայլ
մը տալու համար իր ամեն թեր-
թիւն մէջ կը պահանջէ հա-
սարակութեան, իրեր՝ որք սի-
րելի եւ սիրուն են իրեն համար:

Դո՛հ ենք ուրեմն, որ այդ կեր-
պով Միտասի ստիպելին դերէն
աղատ թողած է թէ՛ զմեզ եւ թէ՛
ուրիշները, ու ունենք, կ'աղմիր
չուրթեր, ճերմակ ակուններ ու
նեցող կանանց աւելի ճաշակա-
ւոր բլլալն հասարակութեան ու-
սուցանելով միշտ:

Կրնայինք Իզմիրի ժողովրդին
խմբագիրն իրապէս ցուցնել թէ,
իր այդ զրուշին օրինաց հա-
ռաժին կ'ենթարկէ զինքը, սա-
կայն թէ՛ մեր կողմանէ անգլիո-
թիւն մ'եղած օրինի բլլալ իր
նման ապուշի մը հետ երկալ,
եւ թէ՛ անպարտ պիտի արձակ-
ուէր անուշտ իր խելապատակը
քննելու կողուող բժիշկներու
առկը տեղեկագրին վրայ: Ա-
ւելի լաւ է ուրեմն որ մէկ կող-
մանէ զինքը բժիշկաց կանաքին
յանձնարարենք, եւ միւս կողմա-
նէ ալ ջանանք տակաւ առ տա-
կաւ խօսք հասկնալու վարժե-
ցունել, ինչպէս լաւ անարկած
է մեր յոյն պաշտօնակից Սըլայի-
բուն թէ ժողովրդը ԶԻՐԵՔԻ
խմբագիրը տրամաբանական խա-
րաղանի կը կարծուի: Պիտի յա-
չովնք արդեօք, երկրայնի է,
վստի անուշտ ենք, որ կրկին
զառանցանք՝ զատ ուրիշ պա-
տասխան մը չպիտի կրնանք բու-
տանալ իրմէ թէ՛ մենք եւ թէ՛
մեր յոյն պաշտօնակիցները,
բայց գուցէ զգալով յարձաշար
միան այս անգամ չ'արտատպել
մեր այս պատասխանը, զոր կը
փափաքէինք սակայն տեսնել իր
սիւնակներուն մէջ, գոնէ իր ըն-
թերցողաց գաղտնութեան հա-
մար:

Մեծ. Տօքթոր Իւթիւճեանի
հրատարակած Բեհեհեհ ժողով-
րդին առաջին եւ երկրորդ թիւ-
ներէն Իզմիրի մէջ ընդունող ան-
ձերէն անտնք՝ որք չեն ընդու-
նիր բաժանորդութիւն, կը ընդ-
րուին ընդունած տեղերէն զըր-
կել անպարտ առ Պ. Խ. Դեր-
ձակեան:

Անյուսալի է սակայն որ տա-
րեկան վեց զրուշի ջնջին գուժա-
րի մը համար այդպիսի օգտա-
կար հրատարակութեան մը բա-
ժանորդագրութիւնը մերժող ան-
ձինք գտնուին:

Կիրակի օր աղգ. Հիւանդա-
տան մէջ կատարուեցաւ յիշեալ
հասարակութեան բացման տա-
րեկարձը: Հանդիսին մէջ ճա-
ռեր եւ ստանաւորներ կարգաց-
ուեցան:

